

Ain'Elisabet Pennanen
VOIMAIHMISIÄ

NTAMO

VOIMAIHMISIÄ

Ain'Elisabet Pennanen
VOIMAIHMISIÄ

NTAMO
Helsinki 2018

Näköispainos ensipainoksesta
Otava, Helsinki 1906.

ISBN 978-952-215-760-7

KANSI
Göran de Kopior

KANNEN KUVA
Alexandre-Louis-Marie Charpentier, *Nainen johtaa
orkesteria* (1800-luvun loppu), pronssivalos,
The Metropolitan Museum of Art, New York

VALMISTAJA
BoD – Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ntamo
2018
www.ntamo.net

AIN' ELIISABETH PENNANEN

”VOIMAIHMISIÄ”

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

HELSINGISSÄ
FRENCKELLIN KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ
1906.

*Omistan esikoisteokseni
ystävälleni
Väinö veljelle.*

TAKKATULEN ÄÄRESSÄ.

Hellevi Kolarila kohenteli pienessä huoneessaan pesävalkean hehkuvia, hiiltyviä puita. Tehävä miellytti häntä. Uunitulen hoidon anasti hän aina palvelustytöltä itselleen.

Keinutuolissaan istuskellen, silmät tulikielten hävitystä seuraten, saattoi hän miellyttävimminkin hiljaa mietiskellä „erikoisalaansa“: sydäntarinoitten hehkumista, aina ensi tuohisen hulmattamisesta viimeiseen hiipuvaan hiillockseen . . .

Niin oli Hellevinkin nuoren tyttösydämen monta tunnetta, mieltymystä ja ihastusta tullut ja mennyt. Ne olivat hänen seipitetyn metsälampensa suurisilmäisiä runo- ja satulapsia, jotka soutelivat valkosilla joutsenilla mustaa vettä. Hän oli elänyt tietämättään sielun kauneuden haihtuvimmista sävelistä, väreistä ja tuoksuista. Sai hänen päivänsä elämältä ainoankin sydämelisen sanan, kauniin silmäyksen tai lemmeikkään hymyn, siitä kehitti kiihkeä mielikuviutus ikuisen onnen. Hän upposi outoihin syviin silmiin, hoipertui kaartuville täysille huulille ja . . todelli-

suus hukkui. Untensa kammioissa oli hänellä kylliksi notkeata savea ja siroja talttoja . . siellä syntyivät ne ihmiset, jotka hän luuli ilmielävinä maailmalla kohdanneensa, ja ne olivat kaikki voimakkaita, rakastavia, ihmeellisiä . . . suurempia kuin hän . . vaikeita loistotekoja suorittaen, saavuttaisi hän vihdoin niiden korkean suosion . . .

Niin että jokainen, joka kehittymättömän tyttön syttyvissä silmissä oli kaunis muodoltaan, kantoi myös aina ruumiinsa temppelissä . . jotain hiljaista pyhää . . jota täytyi hengittämättä kumartaa . . . Sellainen tuli hänen rakkaaksi haamukseen ja aika, päivät, viikot, vuodet vierivät lemmeikkäässä, ihanassa seurustelussa tunteemattoman kanssa . . .

Ei onnellinen tietänyt, että nämät näkymättömät imivätkin verta, saivat sielun ja elämän hänen omasta laadustaan ja lahjoistaan.

Ei tuntenut nuori muuta maailmaa kuin omansa siinä, missä hänen tunteensa heräsivät . .

Mutta . . niinkuin hänen pystyvalkeansa palaneet puut, usein, liian usein romahtivat hänen jumalainsa ja puolijumalainsa särkyvät kuvat. Pyhimykset putosivat pylväiltään, kolistelivat sopimattomasti ja olivat maassa viruen tavallisesti irvikuvia ja inhoittavaisuuksiakin. Ne olivat tehneet jotakin sellaista, joka koski kovin, kovin kipeään . . . ja kummastuneen Hellevin täytyi pysähtyä ja aavistaa vieras aines, toinen veri . . ruma totuus . . kammoten nähdä, kuinka

kylmät matelijat luikertelivat limaisilla sananjaljoilla siellä, missä hän oli odottanut hehkuvan etelän ruusujen puhkeevan.

Senjälkeen epäili, halveksi, pelkäsi Hellevi itseänsäkin . . kammosi elämää mustana kuiluna ja tunsi syvästi avuttomuutensa . . ei ollut ketään, jota kohti ojensi käsivartensa . . Välistä oli hänen heräämisensä runoiltujen ihanteittensa todellisuuteen niin järisyttävä, että elinvoima tuntui kadonneen ja tylsinä tuijottivat silmät kuoleman kuiluun. Kuolema oli silloin hänen alituisesti takasin palaava rakastettunsa, joka jäisillä huulillaan kostoksi suuteli kuumeista sydäntä, syyttäen sitä luvattomasta rakkaudesta elämään.

Hiipuva hiillos . . jonka hitaasti harmaaksi syövytti armoton tuli, oli hänelle aina ja uudelleen takkatulen runollisin aste . . hauta.

Hellevi nousi ylös. Veti keinun alta karhunaljan lähemmäksi uunia ja laskeutui sille pitkälle. Hiilloksen viimeiset tulisäteet loivat kauhin hehkun hänen tähän aikaan hieman kelleille kasvoilleen.

Taivuttaen päänsä taaksepäin, salli hän mielihyvällä lempeän loimun suudella poskia.

Rintaan heräsi samallinen onnen turvallinen tunne kuin rakastava isoisä olisi siunaten hyväillyt.

Kun katseli häntä ja etenkin hänen

hentoja, vienosti kaartavia kasvojaan, joiden ilmeessä hehkui puoleksi lapsen puoleksi taiteilijan elämänusko, ei olisi kukaan väittänyt että häneltä oli ennättänyt mitään romahtaa.

Harvinaiset kultaisen ruskeat hiukset liukui-
vat hajallaan kapeilla tyttöhartioilla, putkahtivat
leikinhaluisina ujolle povellet, joka nyt vartalon
alaspäisessä asennossa näytti riippuvan kahtena
rypäleenä. Liukkaat kiiltävät kiharat jatkoivat
matkaansa tummalle taljan pohjalle ja lepäsivät
siinä rauhallisina renkaina.

Takan tumman tulisessa valopiirissä loikoili
tyttö nuorena, terveenä ja lämpimänä kuin kul-
taisena läikähtelevä kesäkuun ilta.

Oudon hyvä oli hänen olla . . pitkien, pe-
lottavien, avuttomien tuskien ja taisteluiden jäl-
keen.

Ei mitään pahaa ollut nyt pakko ajatella . .
ei sitä kaikkein viimeistäkään . .

Koko päivän oli hän tutkinut vanhaa suurta
runoutta. Hänen piti päästä utuisista metsä-
lampitunnelmistaan, kitkeä liian haaveellisen
kaunosieluisuuden rikkaruohot ja halpatuoksui-
set sananjalat. Todellisuuden täytyi näyttää hä-
nelle kasvonsa, vaikka ne olisivat jäätävät kuin
Meduusan. Kuinka, kuinka ne olivat vaikeita
läksyjä, nuo ihmiset, pieniä ja suuria arvoituk-
sia ne olivat! Ja kylmiä! Se ominaisuus oli
nuoren mielestä kolkoin ja käsittämättömin . .
Elää, olla ihminen, eikä olla lämmin! Hänen

tunteensa hulmahtivat kuin nuori tulinen perhosparvi, joka uskoo kirjaviin kukkasiin. Mutta se sai pysähtyä. Olivatko heidän kukkasensa värjättyä paperilappuja . . heidän ketonsa likasta jäätä? Ja kuinka ne kuitenkin huutelivat ja antoivat merkkejään! Ah, hän oli nyt jo sairas pettymyksistä!

Mutta nyt piti kaiken varmasti muuttua. Hän tahtoi oppia lukemaan ihmisistä vanhojen viisaitten tavalla. Ensin hillitä oma mielikuvituksensa . . hyvä jumala! millaisella vauhdilla se otti ja antoi. Alituisesti soitteli hänen herkissä korvissaan joku uusi hurman sävel. Kuiluja, kuiluja! Isien vanha taru kertoi koskenpojasta ja merenneidosta, jotka sukua ankarasti öisin väijyivät ja tehtyään sille tuhmia pahojaan, vihreitä silmiään ilkeästi siristäen, itse kuuntelivat helisevän naurunsa kaikuja . .

Kyllä olisi Hellevi varoillaan . . Ilkkuen kokeeteraisi kylmille . . ja sitten — lentäisi!

Tytön silmät tummenivat . . jäivät liikkumattomina hiillockseen ja huulet värisivät hiljaa . . kuinka lentäisi hän niiden luota, jotka todella olivat sydämiä, mutta niin korkealla, etteivät rakastaneet häntä . .? Niistä hän taisteli . . Muistui mieleen sekin opettaja ennen koulussa. Läksyt harmittivat isompana, olivat luonnottomia . . mutta sen yhden tähden . . luki, luki hänen ja muiden tunneille. Ei kestänyt hänen välinpitämätöntä halveksimistaan ja kun voitti

viimein lakkinsa ja lyyransa . . tapahtui se hänen tähtensä . . hänelle . . ei silloin millekään muulle koko maailmassa!

Taistelu jalon ihmisen sydäimestä oli vaikeinta, mutta myös luonnollisinta. Kasvamistuskat muuttuivat miellyttäväksi piinaksi voiton kangastellessa.

Ei, tänä iltana hän ei päästäisi tuskiaan, ne kyllä väijyivät keltaisin kiilusilmin alla illan rauhan . . .

Hyvin häijy mato oli palvelus yhteiskunnalle virkaatekevänä opettajattarena kansakoulussa. Mutta se oli oikeastaan halveksittavin hänen murheistaan. Ja jälkeen puolenpäivän, kun koulun likasen harmaat ovet suljettiin, unohtikin hän heti pakollisen kiduttaja-ammattinsa, joka teki neljä tuntia päivässä sangen kiusallisiksi, mutta ei myöskään saanut minuuttiakaan enemmän epäilyttävälle valistamispyrinnölleen.

Hänen ruumiinsa oli luotu viinille ja hedelmille ja kohtalo . .

Hän naurahti ja hieroi taas sopua kohtalonsa kanssa.

Nyt oli hyvä . . väsyneen hyvä . . Todellisuus saisi viimeisen kerran suoda anteeksi, jos hän hetken sentään kutoisi jotakin ihanaa unta . . tai tahtoisi hän tarkemmin imeä hunajan jostain vanhasta muistosta uudella runouden hedelmöittämällä mielikuvituksellaan.

Hän ummisti suloisen raukeat silmänsä ja kuunteli . . .

Huoneessa hengitti hiljaa lämmin pimeys . . . kuin joku suuri, muodoton hyväntahtoinen hirviö.

Niin saisi olla ikuisiin aikoihin . . .

Hiljaista ja syvää . . . hiljaista kuin klassillisen runoteoksen lehtien ääressä, syvää kuin Hellevin kaihoavassa rinnassa . . .

Kello löi puoli yhdeksän.

Hellevi hiukan säpsähti.

Oliko kumea lyönti oudon surullinen?

Kuin vanhan muiston kuolinilmoitus.

Mitä se oli?

Ilmaan tulvahti hautakammion havutuoksua, lehahtivat tuulessa kuolleen kynttilät.

Alta kääriliinojen viitto valkea käsi.

Kuka kutsui luoksensa?

Äiti.

Suurella liikutuksella kuuli Hellevi kutsun. Äidin luoksi kiiruhtaisi hän polvistumaan.

Ja äkkiä avautuivat muiston akkunat kuolinkammioon lainehti solisevan päivän suuri valomeri, haihtuivat havut, kynttilät, parit ja kääreliinat.

Huone täyttyi ruusuista ja tauluista, kukkaissilkkisistä sohvista ja tuoleista, ovissa riipui raskaat verhot ja lattian peittivät pehmeät matot. Hellevi seisoi pikkutyttönä Kolarilan kartanon pianohuoneessa. Äiti istui soittimen

ääressä ja lauloi, kaareva avokaula taivutettuna ja katse armaasti tuikkien onnelliselle, kuuntelevalle lapselle.

Näin on Hellevin ainoa muisto äidistä kokonaisuudessaan.

Sinä kesänä, jolloin Hellevi täytti viisi vuotta, oli hänen ankara isänsä, Kolarilan ylpeä omisaja, ottanut hänet kerran syliinsä nukkein luota lattialta ja vienyt hänet pianohuoneeseen taukukuvan alle. Kuvaa oli lasta opetettu nimittämään äidiksi.

Ja isä oli sanonut:

— Tuo kaunis nainen tuolla on äitisi. Hän laulaa kaukana suuressa kaupungissa hienolle maailmalle. Mutta nyt neljän päivän perästä tulee hän kotia katsomaan sinua ja minua, oltuaan poissa kaksi vuotta.

Ja isä oli suudellut häntä kevyesti otsalle ja laskenut hänet maahan. Vielä nytkin oli hän tuntevinaan, kuinka isän pelottava, synkänmusta parta oli kutittanut häntä nenään.

Ja täynnä uhkuvaa iloa oli hän juossut hyvän ystävänsä, apulaismaimon luo, jota tavattomain työvoimainsa tähden kutsuttiin „Massiinaksi“, isän sanoja ilmoittamaan.

Saattoiko Massiina ymmärtää, miten ihmeellistä nyt tapahtuisi koko maailmalle?

Isona ei Hellevi enään voinut muistaa ydintä ihmettelyn-tunteessaan ja mitä viisivuotias oli oikeastaan kuvitellut äiti-nimityksellä, mutta vielä

”Kaikki tiedettiin ja
kaikesta puhuttiin.
Vapaat tavat ja
vapaat sanat,
istuivat ihailijoidensa
syliin, koska halutti
ja suutelivat,
koska janotti.”

Ain’Elisabet Pennasen (1881–1945)

Voimailhmisiä (1906)

kertoo opettaja Hellevistä,

jota piinaa kapellimestari Georg.

Romaani on yhä
ajatuksiltaan raju ja kieleltään mehukas.

Se kuvaa yhtä pitelemättömästi
kiimaisten ukkojen rottamaisuutta –

”tarvitset vain pikkusen avausta” –
kuin naisten mullistavaa

halua.

